

Het Kustersluik

Heemkundevereniging Sprang-Capelle

Jaargang 13
2019

Redactieadres: Schoolstraat 20, 5161 ZD Sprang-Capelle, tel. 0416-312210
Redactieleden: Koos Nieuwenhuizen, Piet Pruijssers, Dieter Verbeek, Rien Visser, Netty Waarts

no. 4
december

Van de redactie

Het laatste Kustersluik van dit jaar ligt voor u. Als je zo'n zinnetje opschrijft, merk je pas weer hoe snel de tijd gaat. Een jaar is zo voorbij!

Er zijn in de afgelopen tijd heel wat activiteiten in de vereniging geweest. In dit Kustersluik wordt daar uitvoerig verslag van gedaan. Dus bent u ruim in de gelegenheid om alles nog eens opnieuw te beleven. Voor sommigen onder u voor het eerst, maar dan vanuit de luie stoel. Ook niet verkeerd natuurlijk.

Er zijn twee zaken die erg in het oog springen. De lezing over Dolle Dinsdag 1944 heeft op veel leden erg veel indruk gemaakt. Dapper van onze vereniging om dit gevoelige onderwerp ter sprake te brengen.

Een andere activiteit die veel aandacht kreeg, was de opening van het nieuwe verenigingsgebouw. Dat heeft veel mensen op de been gebracht. Volop in het nieuws en zelfs op Omroep Brabant. De vereniging timmert wel aan de weg.

Maar er is nog veel meer gebeurd waarover u in dit nummer kunt lezen.

Prachtig is dat leden op eigen initiatief verslag doen van een heemkundige activiteit. Dat verdient navolging.

De redactie wenst u naast veel leesplezier ook fijne feestdagen toe.

Rien Visser

Van de voorzitter

Dat blijdschap en verdriet dicht bij elkaar liggen, hebben wij als vereniging de afgelopen maand ervaren. In de week van de opening van ons nieuwe gebouw kreeg ik een mailtje van medebestuurder Ad van der Sanden: *'Ik zal de komende tijd niet beschikbaar zijn voor activiteiten bij de heemkundevereniging'*. Op 18 oktober jl. is hij overleden. Zo onwerkelijk. Ik verwijs u naar het 'In memoriam' in dit Kustersluik. Wat wordt alles dan betrekkelijk.

En toch, wat hebben we genoten op zaterdag 5 oktober bij de opening van 'Ons Heem'. 's Morgens bij de openingshandeling door onze beide ereleden mevrouw A.W. Haverhals-Willemsz en de heer W. Konings en 's middags door de overweldigende belangstelling. Onze verwachtingen werden overtroffen. Veel belangstelling ook van de regionale pers, op sociale media en bij Omroep Brabant zelfs op tv. De dagen voor de opening kregen we nog enkele verrassende objecten overhandigd om tentoon te stellen. Van de gemeente Waalwijk kregen wij in bruikleen de ambtsketens van de burgemeesters van de gemeenten Capelle, Sprang en Sprang-Capelle uit resp. 1853, 1854 en 1973 en een dorpskist van voor 1800 (die dorpskist heeft voorheen in 'ons' gemeentehuis aan de Raadhuisstraat gestaan). En heel bijzonder, de middag voor de opening kregen wij, uit de familiekring van Jan de Rooij, het originele paspoort van Jan de Rooij aangeboden. Wij zijn de familie hiervoor zeer erkentelijk.

Wij kunnen terugzien op een mooie openingsdag, waarop veel complimenten werden ontvangen. Ik wil die complimenten graag doorgeven aan alle vrijwilligers en sponsoren die, op welke wijze dan ook, hebben bijgedragen aan de totstandkoming van dit mooie verenigingsgebouw! Een jaar geleden zei ik in een kranteninterview: 'In Sprang-Capelle doen we het zelf wel'. En nu kunnen we zeggen: 'We hebben het gefikst! Bedankt allemaal'.

Ik nodig u uit: kom op donderdagmiddag eens rustig een kijkje nemen in 'Ons Heem'. Bekijk de expositie van boerengereedschappen, van schoenmakersmaterialen en van '100 jaar Rabobank in Sprang-Capelle'. Of neem plaats in onze educatieve ruimte om op uw gemak een (oude) film te bekijken. Welkom!

Groet van een trotse voorzitter.

Piet Pruijssers

In memoriam Ad van der Sanden

Ad van der Sanden is op 18 oktober 2019 op 75 jarige leeftijd overleden. Ad was bestuurslid van onze heemkundevereniging sinds 28 november 2011. Op woensdag 23 oktober jl. hebben wij afscheid van hem genomen.

Een heel ernstige ziekte openbaarde zich begin oktober en sloopte in alle hevigheid, in enkele weken, zijn sterke lichaam. De opening van 'Zijn Heem' kon hij niet bijwonen. Ad had kort daarvoor nog de taak van beheerder van ons nieuwe gebouw op zich genomen. Op de algemene ledenvergadering van 2020 zou hij aftredend en statutair niet meer herkiesbaar zijn. Maar Ad wilde als beheerder wel betrokken blijven bij onze vereniging.

Het heeft niet zo mogen zijn.

Wij gedenken Ad als een integer bestuurder. Nooit zo op de voorgrond tredend maar zijn bestuurstaken plichtsgetrouw uitvoerend.

Wij wensen zijn echtgenote Wil en de beide dochters met hun partners sterkte!

Piet Pruijssers

Verslag van de lezing over Dolle Dinsdag 1944 door Inge Boezer, dr. Jack Didden en Piet Pruijssers

Goed en fout, goed of fout, goed fout.

Deze woorden vormden de rode draad in de eerste lezing van onze heemkundevereniging na de zomervakantie. Het ging over verhalen en gebeurtenissen rond de dagen van 'Dolle Dinsdag', ook 5 september maar dan precies 75 jaar geleden.

Onze voorzitter Piet Pruijssers heet iedereen van harte welkom en legt in het kort uit hoe hij tot dit thema gekomen is. Een niet gemakkelijk thema: wat is goed en wat is fout? Hoe keuzes van mensen de levens van henzelf en hun kinderen positief of negatief bepaald hebben; met name de kinderen van zogenaamde 'foute ouders'. Ouders die op wat voor manier dan ook, in meer of mindere mate de kant van de Duitsers gekozen hebben. Wat waren de consequenties hiervan na de oorlog? Het was niet eenvoudig om in Sprang-Capelle daarvan een beeld te krijgen. Zoveel fanatieke NSB-ers en Duitsgezinden waren hier niet en degenen die het betrof wilden er liever niet meer over praten. Toen kwam hem het levensverhaal ter ore van Jan Boezer, wiens vader is omgebracht door leden van het plaatselijk verzet. Na bij hem op bezoek te zijn geweest in Knegsel, rijpte het plan om dit onderwerp aan de orde te stellen in een lezing door Jan zelf. Jan heeft dit helaas zelf niet mee mogen maken. Hij stierf afgelopen april aan de gevolgen van longkanker. Maar zijn vrouw Inge was bereid om namens haar man hierover te spreken.

Maar eerst, wat was er nu precies aan de hand in die dagen? Dit werd ons uit de doeken gedaan door Jack Didden, historicus en schrijver van boeken over de plaatselijke oorlogsgeschiedenis. Bekend is met name het boek 'Waalwijk, een provinciestad in oorlogstijd' waarin hij beschrijft hoe Waalwijk door de Tweede Wereldoorlog gekomen is.

Dolle Dinsdag is een term uit de Tweede Wereldoorlog als aanduiding voor dinsdag 5 september 1944. Op die dag speelden zich in heel Nederland emotionele taferelen af naar aanleiding van de berichten dat het land nu elk moment bevrijd kon worden

van de Duitse bezetting. De Geallieerden hadden namelijk in de voorgaande dagen in hoog tempo terrein gewonnen. En er deden allerlei geruchten de ronde: Breda zou bevrijd zijn en de mensen waren door het 'dolle' heen. Er werd gevlagd en gefeest. Het verzet en de bevolking begon zogenaamde 'foute' mensen op te pakken', soms met fatale afloop zoals nog zal blijken.

In Sprang-Capelle en Waalwijk pakt men ook mensen op, ondanks de oproep van Jos van Wijlen, de leider van de verzetsgroep André, om dat niet te doen.

In Sprang-Capelle zijn het er twee waarvan één, de landwachter Boezer, 's avonds al geliquideerd wordt. Tien anderen worden opgesloten in een boerderij in Capelle. De volgende dag als de rust is weergekeerd en de Duitsers de orde weer hebben hersteld, komen twee vrouwen bij burgemeester Moonen van Waalwijk klagen dat hun mannen, twee landwachters, door het verzet zijn opgepakt en niet zijn teruggekomen. Men vreest het ergste. De burgemeester doet er dan in hun ogen niet genoeg aan en ze beklagen zich bij een Duitse commandant die toevallig met zijn legeronderdeel door Waalwijk trekt. Die wordt woedend en beveelt dat als de mannen niet op die en die tijd terugkomen, de burgemeester en de gebroeders Hoffmans, die ook door de vrouwen genoemd waren, gefusilleerd zouden worden. Door een misverstand komen de opgepakte mannen niet vrij en burgemeester Moonen en de gebroeders Hoffmans worden neergeschoten. Als door een wonder zal Vincent Hoffmans als enige het overleven.

Met de ogen van nu kijken naar de fatale gebeurtenissen van toen is bijna niet te doen. We moeten ons bewust zijn van het tijdsverschil. Wat was goed en hoeveel ging er fout? Door foute beslissingen stierven er drie mensen. Waren ze allemaal onschuldig? Die vraag blijft in het midden liggen.

Na de pauze zien we eerst beelden van de documentaire van de EO over het levensverhaal van Jan Boezer en de zoektocht naar zijn vader. We zien hem op het laatst bij het graf staan, neerziend op de stoffelijke resten van een vader die hij nooit gekend heeft, maar die toch op zijn hele leven zo'n invloed heeft gehad.

Dan horen we uit de mond van zijn vrouw Inge het ontroerende levensverhaal van Jan. (Jan was nog niet geboren toen zijn vader overleed.) Over de foute keuzes van zijn vader, over het zwijgen van zijn moeder. Nooit werd er meer over het voorval gesproken. Hij wilde de fouten van zijn vader goedmaken door alles goed te willen doen. Hoe hij gepest en uitgestoten werd door jongeren maar ook ouderen in het zo christelijke dorp Sprang-Capelle omdat zijn vader 'fout' was geweest. Op veel vragen kwam geen antwoord. Hij verhuisde, trouwde en ging werken, maar toch kon hij het niet loslaten en dat resulteerde in 1990 in een zware depressie waardoor hij in de WAO belandde.

Hier begon de zoektocht naar antwoorden en naar zijn vader pas echt. In dat proces heeft hij het verwerkt en alle frustraties, alle haat, pijn en verdriet kunnen loslaten. Daar is liefde, verzoening en vergeving voor in de plaats gekomen.

Na dit indrukwekkende verhaal heeft niemand de behoefte om hier vragen over te stellen en na een kort dankwoord keert iedereen huiswaarts. Het was een bijzonder indrukwekkende avond. Het geheim ontsloten, het zwijgen doorbroken.

Dieter Verbeek

Hoe schrijf je een artikel?

Wat een mooie kans biedt het bestuur de leden van de vereniging. Altijd al wat willen schrijven over een bepaald onderwerp? Hoe schrijf je over dat onderwerp? Hoe pak je dat nu aan? Waar begin je?

In welke stijl schrijf ik? Schrijf ik omdat ik er zoveel van afweet? Schrijf ik niet te gedetailleerd?

Op dit moment is het bestuur bezig met voorbereiden van enkele avonden om het schrijven van artikelen leuker te maken. Leerzame avonden voor het schrijven van artikelen.

Kortom, een praktische cursus voor iedereen, dus niet alleen voor onze

vaste schrijversgroep.

Begin 2020 zullen wij u hierover specifiek informeren en laten we weten hoe u zich hiervoor kunt aanmelden.

Ruimere openstelling van 'Ons Heem'

Nu wij ons nieuwe gebouw in gebruik hebben genomen, krijgen wij regelmatig de vraag naar ruimere openingstijden. Tot nu toe is ons verenigingsgebouw **elke donderdagmiddag** open van **14.00 – 16.00 uur**.

Graag willen wij 'Ons Heem' ook openstellen op andere tijdstippen (bijvoorbeeld op zaterdagochtend van 10.00 -12.00 uur of vrijdagavond) zodat ook werkenden of mensen die veraf wonen ons kunnen bezoeken. Als u bereid bent om enkele uren per twee maanden als surveillant aanwezig te zijn, wilt u zich dan melden bij het bestuur? (secretaris@heemkundesprangcapelle.nl)

U hoeft hiervoor echt geen speciale deskundigheid te hebben.

Verlag van de excursie naar Schouwen-Duiveland op zaterdag 28 september 2019

Op deze zaterdagochtend vertrekken we -met nog één vrije plaats in de bus- om half negen op weg naar Schouwen-Duiveland. Het eiland dat in 1953 zwaar getroffen is door de Watersnoodramp. De voormalige directeur van het Watersnoodmuseum Jaap Schoof heeft hierover in januari een lezing gegeven voor onze vereniging.

Onze eerste bestemming deze dag is dan ook het Watersnoodmuseum in Ouwerkerk op Schouwen-Duiveland. Ruimschoots op tijd rijden wij de smalle toegangsweg op naar de imponerende caissons waarin het museum is gevestigd. Helaas is de koffie nog niet klaar, maar wij mogen al wel naar binnen om een en ander te bekijken. Na de koffie met een lekkere Zeeuwse bolus is de inleider nog niet aanwezig. Wij krijgen alvast een film te zien over 'de ramp'. Het blijven indrukwekkende beelden. Zoveel slachtoffers, verdrinken vee, compleet weggespoelde huizen en boerderijen. De hulp die vanuit heel Nederland wordt geboden. En toen het water weg was en de gaten in de dijken werden gesloten, waar moet je dan beginnen? Wat hebben die mensen een moed gehad en inzet getoond, om al dat zand en al die blubber uit de

straten en huizen te verwijderen. Om dat wat vernield is weer op te bouwen. Als de film is afgelopen komt na enige tijd de heer Schoof. Hij begint zijn presentatie met dezelfde verhalen die hij ook in Sprang-Capelle heeft verteld. De voorzitter grijpt in, zodat wij nog wat tijd hebben om het museum te kunnen bezoeken. Wat heeft men die indrukwekkende caissons op schitterende wijze ingericht als museum. Heel bijzonder hoe men deze trieste geschiedenis, die meer dan 1800 mensen het leven heeft gekost, in beeld brengt. De drie kwartier die ons rest is te kort. Maar het is een aanrader om nog eens terug te gaan en op je gemak de vier caissons te bekijken.

De bus staat al klaar om ons naar Burghsluis te brengen. Wij rijden de donkere luchten tegemoet. De wind neemt toe en al snel klettert de regen tegen de ramen van de bus. Maar aangekomen bij de ligplaats van de rondvaartboot 'De Onrust' zijn de wolken verdwenen. Wij worden vriendelijk welkom geheten door de bemanning en we vertrekken voor een tocht over de Oosterschelde.

Sinds 2002 is de Oosterschelde een Nationaal Park, het grootste van Nederland. Wij varen langs Gorishoek en zien vervolgens de Plompetoren. De toren (23 meter hoog) is het enige restant van Koudekerke, een inmiddels in de Oosterschelde verdwenen dorp op Schouwen-Duiveland. De toren staat net binnendijks en in het dijkprofiel. In 1468 kocht Lodewijk van Gruuthuse het ambacht Coudekerk.

Hij bouwde een nieuwe kerk, omdat de oude in verval raakte. Rond 1550 begon de Oosterschelde noordwaarts op te rukken en vrat de zeearm het Zuidland van Schouwen weg. Al in 1583 sloopten werklieden de kerk, maar de toren liet men staan. Die diende als bakken voor de drukke scheepvaart op de Oosterschelde. Alle schepen die naar Antwerpen voeren, zeilden toen nog langs deze route. De Oosterschelde rukte echter verder op en nog voor 1700 was het hele dorp weggespoeld. Vele andere dorpen spoelden ook weg en op de kaarten die op de tafels zijn geplakt, zie je hoe snel de zeearm het land opvrat zodat er telkens nieuwe dijkjes werden gelegd.

De voedselrijke zandplaten in de Oosterschelde zijn belangrijk voor trekvogels en rustende zeehonden. Door de Oosterscheldekering is de stroming minder sterk waardoor er geen natuurlijke opbouw meer is van zandplaten, de zogenoemde zandhonger. Met name tijdens stormen verdwijnt er zand in de naastgelegen geulen. Daardoor worden de voor de natuur zo belangrijke zandplaten steeds lager en kleiner. Door ophoging blijven deze belangrijke zandplaten ook de komende 25 jaar in stand en kunnen vogels er terecht om voedsel te vinden en zeehonden om er te rusten. Wij zien in het gebied genaamd 'de Hammen' veel staken boven water uitsteken. Deze staken zijn de afbakening van de vele mosselpercelen die hier liggen. Het zijn de 'natte' akkers van de mosselboeren. Het verhaal over de mosselen wordt verteld maar velen onder ons hebben dit drie jaar geleden al gehoord tijdens onze excursie naar Yerseke.

Wij krijgen een lekker en ruim gesorteerd lunchbuffet aangeboden en na de lunch zoeken velen het buitendek op. Er waait een stevige wind maar aan de goede kant van de boot is het heerlijk toeven. Het is vloed en de platen waar de zeehonden op liggen zijn al niet meer te zien. Af en toe steekt een zeehond nog even nieuwsgierig zijn kop boven water. Na deze prachtige rondvaart rijden wij richting Zierikzee.

Havenstadje Zierikzee heeft een rijke historie en meer dan vijfhonderd monumenten in en rond de stad. Zierikzee heeft al in het begin van de 15de eeuw een belangwekkend silhouet met muren, poorten, kerken, toren en molens. Veel daarvan is nu nog te zien. In 1248 wordt Zierikzee stadsrechten toegekend. De stad is aan het eind van de Middeleeuwen een strategisch belangrijke plaats in

Zeeland. Zierikzee dankt zijn ontstaan en welvaart aan het water. De eilanden Schouwen en Duiveland werden eeuwen geleden gescheiden door de Gouwe. Dat is in de Middeleeuwen de belangrijkste scheepvaartverbinding tussen Vlaanderen en Holland. Een kreek, de Ee, mondde toen uit in de Gouwe. Aan dit gunstig gelegen water vestigen zich, waarschijnlijk al in de 10de eeuw, de eerste bewoners. Dit zijn boeren of vissers. Een zekere Zierik is één van de eerste lokale machthebbers. De Ee van Zierik wordt Zieriks Ee, later Zierikzee.

Hoog boven Zierikzee steekt De Dikke Toren uit. De Sint-Lievensmonstertoren, die je met 279 treden naar boven brengt, geeft een mooi uitzicht over Zierikzee, de Zeelandbrug en het eiland. De middeleeuwse bouwers wilden een toren van 200 meter bouwen maar door de economische achteruitgang van Zierikzee stokte de bouw op 62 meter. Enkele dappere Sprang-Capellenaren kijken die middag op ons neer. Zij hebben de toren beklommen.

Om Zierikzee vanuit de haven te beschermen worden er in de 14de eeuw twee grote stadspoorten gebouwd: de Zuidhavenpoort en de Noordhavenpoort. In de nabijgelegen Nieuwe Haven liggen nog authentieke boten en schepen. Rondom de oude haven zie je prachtige historische panden en over het water van de oude haven ligt een schitterende dubbele ophaalbrug.

Enkele anderen bezochten het stadhuis van Zierikzee uit de 16de eeuw. Hierin is het Stadhuis Museum gevestigd. Daar kom je alles te weten over de geschiedenis van de havenstad en de vele monumenten van de stad. Er staat daar ook een van oudst bewaard gebleven kajakken ter wereld.

En natuurlijk zijn er de terrasjes. Deze zijn al snel gevonden door onze leden. Met een lekker schijnend zonnetje is het een genot om, na de bezichtiging van dit stadje, even de benen rust te geven, de dorst te lessen en lekker bij te kletsen. Zierikzee: het bezoeken waard!

Om vijf uur zet de bus koers richting Zevenbergen, waarna wij in het restaurant De Zevenbergsche Hoeve genieten van het diner. En keurig op tijd komen wij om half negen weer aan in Sprang-Capelle. Wij kunnen terugkijken op een geslaagde excursie naar een gebied met een heel bijzonder verleden.

Prachtige cheque Rabo ClubSupport

Het bestuur wil iedereen **hartelijk danken** die hun stemmen op onze heemkundevereniging hebben uitgebracht bij Rabo ClubSupport!

Donderdag 24 oktober jl. mochten wij een cheque met een supermooi bedrag ontvangen van Rabobankmedewerkster Els Kuijsten: **€1.693,02**. Wij hebben weer meer stemmen gekregen dan vorig jaar en in geld betekent dat €624,00 meer. Wij zien het als waardering voor onze activiteiten! Het bedrag is bestemd voor de kosten van energiebesparende maatregelen in ons gebouw. Wij danken Rabobank De Langstraat voor dit mooie gebaar en natuurlijk werd de cheque uitgereikt in onze expositieruimte voor de '1919 – 2019: 100 jaar Rabobank in Sprang-Capelle' expositie.

Open Huis' een daverend succes!

Zaterdag 5 oktober nam de heemkundevereniging Sprang-Capelle haar nieuwe onderkomen in gebruik. 's Morgens was het officiële gedeelte in een van de zalen van Zidewinde. Ereleden, bestuursleden, ex-voorzitters en een geweldige hoeveelheid vrijwilligers vulden de zaal. En natuurlijk gaf ook burgemeester Kleijngeld acte de présence.

Het was dubbel feest. Dat zag je pas bij de koffie. Een lekker petitfourtje werd gepresenteerd met het getal 35. Onze vereniging had bijna de middelbare leeftijd bereikt.

Voorzitter Piet Pruijssers liet de zoektocht naar een beter verenigingsgebouw de revue passeren. En die zoektocht hoefde het bestuur niet alleen te doen. Er waren nogal wat leden die met allerlei suggesties kwamen

voor een nieuw onderkomen. De een wist nog een bruikbare schuur, de ander wist een prima winkelpand dat niet meer in gebruik was. Van een ander niveau was een bijgebouw van kasteeltje Zuidewijn. Ook werd nog gekeken naar de kelder van het oude raadhuis van Sprang-Capelle. Maar de zoektocht werd uiteindelijk beloond: het oude Groene Kruis gebouw aan de Julianalaan kwam in beeld.

Na wat financiële rompslomp kwam het tot een akkoord met Thebe. Toen was het hek van de dam en vele vrijwilligers boden zich aan om het gebouw op te knappen. Vol lof was de voorzitter over zijn actieve leden.

De sprekers op deze morgen werden afgewisseld door prachtig harpspel van de dochter van Gerrit Haverhals: Henriëtte. Het is muisstil in de zaal als zij de rustgevende muziek laat horen. Een goed gekozen afwisseling.

Burgemeester Kleijngeld stak de vereniging een pluim op de hoed. Hij prees de activiteiten van de vereniging. Hij noemde met name Bruggeske, Het Kustersluik en de boeken over Bedrijvigheid in Sprang-Capelle. Hij vond de jaarlijkse lezingcyclus een prestatie. Moeilijke onderwerpen ging men daar niet uit de weg, zoals met de laatste lezing over Dolle Dinsdag 1944. De burgemeester vindt de plaats van het nieuwe onderkomen goed gekozen: een plek in het culturele hart van het dorp. Hij filosofeerde wat over het woord heem. En kwam via heem, heim, home bij thuis terecht. "Julie zijn thuis in het nieuwe gebouw", waren zijn slotwoorden. Hij maakte zich ook een klein beetje deelgenoot van het Sprang-Capelse succes. Zijn opa was in 1923 aan de 'goede'

kant van de Zuidhollandsedijk geboren. Helaas heeft hij daar maar kort gewoond. Conclusie mag zijn dat we voor 1% een Sprang-Capelse burgemeester hebben in Waalwijk. Zijn woorden waren nauwelijks koud of Thomasvaer en Pieternel veranderden voor even de sfeer. Pieternel had gisteren nog aan de burgemeester moeten denken toen men aan haar vroeg of ze nog klein geld had. Zij brachten een ode aan alle vrijwilligers van huisfotograaf tot papiervreters. Maar de voorzitter had hen eerst nog een halt toegeroepen, want mevrouw Annie Haverhals kreeg het woord. Zij is vanaf 1984 22 jaar bestuurslid geweest. Zij bracht het begin van de vereniging in beeld.

Toen was een belangrijk moment aangebroken. De ereleden Annie Haverhals en Wijnand Konings moesten de naam van het nieuwe onderkomen onthullen. Nadat de doeken opengetrokken waren, verscheen de naam 'Ons Heem'. Beter en passender had het niet gekund.

En dat de heemkundevereniging leeft in Sprang-Capelle kon je 's middags merken. Honderden mensen waren nieuwsgierig

naar het nieuwe verenigingsgebouw. Je kwam al meteen in een feestelijke stemming want je werd onthaald door de vrolijke klanken van het shantykoor 'De Golfbrekers' en op een ander tijdstip door muziekvereniging Sirena.

In 'Ons Heem' was het genieten geblazen. Je werd gelijk aan het werk gezet bij 'de vragen vitrine'. Hier lagen oude voorwerpen: je moest de naam raden en op schrijven waarvoor het gebruikt werd. Daar stond o.a. een appelschilmachientje, handig bij het zelf maken van appelmoes.

De burgemeesterskamer is wel het pronkstuk van het gebouw. De lambrisering, bureau en kast uit het oude raadhuis van Sprang-Capelle is daar in gebruik. Vol bewondering stonden de mensen te kijken naar de oude ambtsketens van de burgervaders uit het verleden. Zuinig was men toen in 1923. Vrijhoeve-Capelle, Capelle en Sprang gingen samen. Op de ambtsketen van de eerste twee dorpen is de naam Sprang er een beetje tussen gepropt. En daar stond ook de oude secretariskist waarin de belangrijke documenten van de gemeente bewaard werden. De kist bezit twee verschillende sloten. Altijd waren twee personen nodig om de kist te openen. Wie sprak daar over corruptie?

Oude foto's van bevrijdingsfeesten waren te zien. Mooie bogen maakten bewoners om het dorp in

feestelijke sferen te brengen. Natuurlijk kwamen ook de oude beroepen in beeld zoals de schoenmaker. Buiten stonden toneelspelers van 't Centrum de was te doen. Menigeen probeerde bij de dames een vuile onderbroek te slijten. Maar helaas de wasketel was vol. Zelfs de geschiedenis van de plaatselijke Rabobank werd in een vitrine gepresenteerd. Daar kwamen waarschijnlijk ook die zakken met oude centen vandaan. Met een bascule kon je te weten komen hoeveel centen er in een zak zaten. En weer was er een prijs te verdienen.

In de expositieruimte bevond zich ook een kaart met tijdens WO II neergestorte vliegtuigen. Alle types vliegtuigen waren netjes afgebeeld. Maar hoeveel van de aanwezige mensen hebben die vliegtuigen nog zien vliegen?

Sommige mensen hoorde ik fluisteren: wat een ouwe troep. Maar dan toch wel ouwe troep dat netjes gerangschikt is en gedocumenteerd en die wel een stukje geschiedenis vertegenwoordigen. Zoals dat stukje oud roest in het depot. Daar hoort echt een mooi verhaal bij. Gevonden bij de opgravingen bij het Capelse Veer. Een veldfles van een militair met gaten van een kogel. Wellicht heeft die veldfles ooit hem het leven gered.

Het is echt de moeite waard om op een donderdagmiddag nog eens terug te komen om op je gemak alle informatie nog eens te lezen en de voorwerpen te bekijken.

De ingebruikneming van het nieuwe onderkomen mocht wat kosten. Alle bezoekers konden een gratis drankje krijgen en het glas heffen op een bloeiende vereniging.

Stamboom van Arie Both

Begin september 2019 kwam via Rien Visser een aanbod voor de heemkundevereniging van 'ene Rob' uit Rotterdam. Hij had een aantal stambomen en kwartierstaten van Sprang-Capelse families in de aanbieding. We moesten die zelf wel op komen halen. Rien vroeg of de vereniging daar belangstelling voor had. Ja, dat hadden we in principe wel. En hij vroeg aan mij om dat verder af te handelen. Ik

Geborduurde stamboom

heb per telefoon contact opgenomen en een afspraak gemaakt. Het bleek geen Rob te zijn maar Both; de heer Arie Both, gehuwd geweest met

De 'erfenis' van Arie Both

Jacoba van Peer,

Ik werd zeer gastvrij ontvangen en het klikte meteen tussen ons, misschien wel omdat we beiden 81 waren. Twee jaar geleden is zijn vrouw overleden en zij waren kinderloos.

Ik keek mijn ogen uit. Zijn woning lijkt wel een museum, geen stukje muur is onbenut en hangt vol met stambomen, mooie schilderijen, foto's enz. Onder andere een schilderij van Willem Chabot, broer van Henri Chabot, van de Sprangse kerk, ongeveer 80x60 cm. Ik kende dat schilderij al via een dochter van Willem Chabot waarmee ik in het kader van Sprang 700 contact gehad heb.

De vrouw van Arie was afkomstig uit Capelle en had als hobby stamboomonderzoek en borduren. Arie werd ook geïnteresseerd in het onderzoek en samen hebben ze vooral de familie Van Peer uitgezocht;

Twee schilderijen van Willem Chabot die de muren sieren in de kamer van Arie Both.

maar ook aanverwante families. Arie heeft vele akten overgeschreven; alles in een mooi regelmatig, minuscuul handschrift. Hij heeft nooit een computer gehad en dus ook geen e-mailadres.

Omdat hij ouder wordt, geen kinderen heeft en ziek is, zocht hij een goede bestemming voor de vele mappen over hun hobby. Omdat het veelal Sprang-Capelse families betrof, vond hij onze heemkundevereniging een goede bestemming. En wij zijn er blij mee.

Het betreft 21 losbladige insteekmappen, wat losse mapjes, een map met familiekaarten van de gemeente, de laatste Echo van het Zuiden en een aantal losse foto's. Sommige omslagen zijn door zijn vrouw geborduurd.

In de mappen zitten stambomen, kwartierstaten en akten van de volgende families:

Van Peer, Heijbloem, Van den Hoven, Molegraaf, Van Drongelen, Kivits, Oerlemans. In de map van de familie Van Peer zitten ook foto's en familiekaarten van de gemeente.

Mocht een van die families vragen hebben of de mappen in willen zien kan dat natuurlijk. Neem dan contact op met mij of via mij met de heer Both.

Tot slot wil ik Arie van af deze plaats hartelijk bedanken voor de schenking. Als ik bedenk hoeveel uren jullie er aan besteed hebben, kom ik woorden te kort.

Koos Nieuwenhuizen

Streektaal conferentie

DE STICHTING NEDERLANDSE DIALECTEN PRESENTEERT

DE STREEKTAALCONFERENTIE

2019

STREEKTAAL KUN JE LEREN

MECHELEN, 11 OKTOBER 2019

Leden van de werkgroep dialect hebben de streektaalconferentie in Mechelen bijgewoond.

Wat hebben wij genoten en enorm veel opgestoken van deze dag in Mechelen.

Wij: Klaas de Groot, Gerrit Haverhals en Sander Sanders.

We waren met ruim 50 in de streektaal belangstellenden uit Nederland en België.

Wat kwam daar zoal aan de orde?

Eerst een belangrijke vraag waar iedere ouder mee worstelt: trainen kinderen door een streektaal hun hersenen?

Streektaalen van Brussel tot Groningen pas-

seerden de revue. Die van Brussel is hip en die van Groningen kan gebruikt worden in de wetenschap.

En voor iedereen is er nog hoop, want Limburgs kanste liere.

Er was ook voldoende tijd in de pauzes om met veel mensen van gedachten te wisselen over onze streektaalinteresse. Ook Jos Swanenberg was aanwezig, die heeft vorig jaar voor onze vereniging een avond verzorgd.

Klaas heeft mooie kontakten gelegd met mensen uit andere delen van Nederland die ook al erg ver zijn met digitaliseren van streektaal.

Persoonlijk leuke mensen uit de streek rond Kortrijk ontmoet.

Een bijzondere ontmoeting met Esther van Loo uit het Limburgse land. Haar opa was geboren in Neutral Moresnet. Dat was een klein onafhankelijk landje ten zuiden van Vaals. Vaals was toen nog het vierlandenpunt. Neutral Moresnet heeft bestaan tussen ca. 1815 en 1918. Hij was daar de enige politieagent en wordt beschreven in het prachtige boek over Moresnet door Philip Dröge.

Na de lezingen kregen we nog een mooie rondleiding door het hart van Mechelen, een prachtige stad een dertigtal kilometers onder Antwerpen. Zeker ook de moeite waard om er eens een dag op bezoek te gaan.

Sander Sanders

De dialectgroep vertelt

“Vur oons allmaol”

“Ons Heêm” is óóns Heêm!

Nao veul inspanning en tíg maonde,
van alles te doen gewist deur vrijwillegers, die de weg baonde.

Van wè we nouw allemaol hebben gezien,
hèdde dè ok gezien en dè was er ok al, en bovendien
is er heêl veul gewerkt, uitgezocht, maondelang beêzig gewist.

Ut reêultaot is er naor, duûs is er een klein fist.

Oons Heêm staot aon de Julianalaon .

Daor kunde duûs vurtaon donderdags naor toe gaon.

Om alles nog eêns rustig te bewonderen.

De’s natuurlijk wel heêl besonder,
’t ligt centraol vur un ieder te begrèpe.

Duus zeg ik gao allemaol echt zelf is kèèke.

Mee de opening was er veul publiek,
dè alleên al is uniek.

Veul complemente d’n hele dag deur,

de meense ha’n alle lof en un goei humeur.

Wij willen meê z’n alle op deusz’ manier verder gaon,
op naor un nog langer bestaon.

De opening was vur de eêreleë,
 dè was veur Annie Haoverhals en Wènard Koônings, die dè deë.
 't Was vur hun baaie emosjeneël,
 ok hun ziel en zaolighed was hun deël.
 Ze hebben hun nek dikkels uitgestoôke.
 En zen ok overal ingedoôke.
 Naor wè ur zo ammel was belèëfd.
 Veule dinge, mee naogestreefd.
 Ok `smiddags veul meense die kwame kèèke.
 Mee hun kèèk, veul dinge laote blèèke,
 van de veule dinge, die ze zoal weer zage,
 kwame d'r steeds meêr vraoge.
 Dè was vur de vrijwillegers un bof,
 de meêse ware vol lof.
 Mer we doen oons best,
 dan volgt vanzelf de rest.
 Êerst nog wè pioniere,
 daor kunde veul vanleêre.

Tot ziens in Oons Heêm, meê nu vriendelukke groet,

Nolly Kuijsten

ZOMERCOLLEGE – INTERNATEN IN BRABANT

erfgoed brabant

Op 4 september waren wij met drie leden van de vereniging – Sander Sanders en zijn metgezel en ik- te gast in de Cuyperszaal van de basiliek in Oudenbosch.

Na de opening vertelde Mark Buys ons de geschiedenis van het internaat van Saint Louis.

Eerst dus een stukje geschiedenis. Het **Instituut Saint Louis** is het gebouwencomplex en voormalig internaat van de Broeders van Oudenbosch. De broeders Theodorus Florschütz en Josephus Boosten maakten een ontwerp voor de bouw van het opvallende gebouwencomplex. Het werd in

1865-1866 gebouwd naar hun ontwerp. De gebouwen staan op het plein dat uitziet op de kapel Saint Louis. Het was in 1990 nog gedeeltelijk kostschool en is in 1999-2000 verbouwd tot een appartementencomplex. Genoeg geschiedenis.

Mark Buys vertelde dat er in Oudenbosch vier internaten waren die uitgingen van verschillende ordes. Het internaat had verschillende scholen, lagere, ULO en HBS. De lange lesdagen werden afgewisseld met diverse vrijetijdssporten. Doordat je hele dagen met elkaar optrok, ontstonden veel vriendschappen. Maar anderen waren ook eenzaam. Men ging alleen in de zomervakantie naar huis.

Na afloop van de lezing werden we in groepen verdeeld die samen met een gids langs diverse gebouwen gingen. Daar werden meerdere verhalen verteld.

Aan het eind van de wandeling kwamen we bij de Kapel van Saint Louis. De Kapel stond wegens restauratie in de steigers maar we konden wel binnen kijken.

Imposant was het mooie orgel dat boven de ingang stond. Al met al weer een mooie avond georganiseerd door Erfgoed Brabant en Brabants Heem

Ingang Cuyperszaal

Kapel van Saint Louis

Waar is dit en waar was dat?

Waar was dat?

De echte speurneuzen hebben de oplossing gevonden. Want het was deze keer wel erg klein. Maar waar vind je nog zo'n voorwerp? Met een klein beetje nadenken begrijp je dat het niet aan de muur van een modern huis bevestigd is. Het is nog gekker. Dit voorwerp moet je zoeken aan de muren van het oudste huis van Sprang-Capelle aan het begin van de Kerkstraat in Sprang. Op huisnummer 6 is sinds enkele jaren een Bed & Breakfast gevestigd met de onheilspellende naam Het Wolfseind. Het houten voorwerp aan de muur is een wervel of worvel om de opengeslagen luiken te vergrendelen. Maar gelukkig zijn er altijd erg oplettende mensen in onze vereniging. De fles wijn gaat naar Gerrit Haverhals, Oude Zandschel 9.

Waar is dit?

Volgens het roulatiesysteem is nu Vrijhoeve aan de beurt. Normaal gesproken heb ik meestal voorwerpen waarbij je omhoog moet kijken. Deze keer niet, je moet voor je voeten kijken. De locatie is niet pal naast de doorgaande weg, maar een stukje ervan af. Iedereen heeft het weleens gezien, denk ik. Maar heb je het ook echt gezien, opgemerkt. Ik ben benieuwd en succes ermee!

Bel uw oplossing door naar de redactie van Het Kustersluik, p.a. Netty Waarts, tel. 0416-312210 of stuur een e-mailtje naar nwaarts@home.nl, onder vermelding van 'oplossing puzzel 13.4'. **En vergeet niet uw adres te vermelden.** Onder de goede oplossers wordt een fles wijn verloot.

Ad Wagemakers

Wie kent ze?

We gaan weer uw kennis van oude foto's testen.

In die goeie ouwe tijd werden de oudjes in de watten gelegd. Willem Drees had net de AOW geregeld. Senioren waren in die tijd nog gewoon bejaarden. En de oude mensen gingen nog gewoon naar een bejaardentehuis. In de jaren '50 en '60 van de vorige eeuw worden er nog dagtochten georganiseerd voor de bejaarden. In Sprang-Capelle was er het Comité voor Ouden van Dagen die die dagtochtjes organiseerden. En dat was een feest en niet alleen voor de bejaarden. Men ging toen nog met eigen auto van vrijwilligers vol met oudere gasten. Bij terugkomst werd men bij de kiosk in Capelle opgevangen. De muziekvereniging 'Kunst en Arbeid' zorgde voor een muzikaal welkom.

Later werden de reisje per bus gedaan. Maar daar zaten geen ouden van dagen meer in, dat waren bejaarden geworden. En nu reist men met volle bussen met senioren. What's in a name? Maar genoeg over ouden van dagen, bejaarden en senioren. Wij willen graag weten wie er op bijgaande foto staan? De aandachtige kijker ziet al snel dat er twee mannen op staan en 12 vrouwen, waarschijnlijk vormden zij het bovengenoemde comité. De man in het midden is een bekende Capellenaar. Maar de rest

Koos Nieuwenhuizen

